

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 1

**www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz**

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2022 Vol. 1

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

BOSH MUHARRIR

Shuhrat Sirojiddinov

BOSH MUHARRIR

O'RINBOSARI

Karomat Mullaxo'jayeva (o'zbek)

Ziyoda Teshaboyeva (ingliz)

MAS'UL KOTIB

Ozoda Tojiboyeva

TAHRIR HAY'ATI

Zaynobiddin Abdirashidov

Karl Rayxl (Germaniya)

Seyhan Tanju (Turkiya)

Kamol Abdulla (Ozarbayjon)

Vahit Turk (Turkiya)

Isa Xabibeyli (Ozarbayjon)

Benedek Peri (Vengriya)

Teymur Kerimli (Ozarbayjon)

Eunkyung Oh (Koreya)

Mark Toutant (AQSh)

Boqijon To'xliyev

Qosimjon Sodiqov

Nurboy Jabborov

G'aybulla Boboyorov

Vali Savash (Turkiya)

Kimura Satoru (Yaponiya)

Hamidulla Dadaboyev

Aftondil Erkinov

Rashid Zohidov

Baxtiyor Abdushukurov

Almaz Ulvi (Ozarbayjon)

Dilnavoz Yusupova

Qo'ldosh Pardayev

Nodirbek Jo'raqo'ziyev

MUNDARIJA

ADABIYOTSHUNOSLIK

Husniddin Eshonqulov

Badiiy asarni sharhlash mezonlari:
mushtaraklik va o'ziga xosliklar

4

Alisher Razzoqov

Alisher Navoiy ijodida "but" ramzi bilan
bog'liq irfoniy ma'nolar talqini

18

MATNSHUNOSLIK

Ozod Alimov

Matn mas'uliyati va matnshunos majburiyati

36

Parviz Izzatillayev

"Latoyifnoma" va "Majolis un-nafois"
asarlarining matniy tadqiqi

61

Akrom Malikov

"G'aroyib us-sig'ar" devonidagi alif
bilan tugallanuvchi hamd g'azallarning
matniy xususiyatlari (*To'pqopi, Parij va
Dushanbe nusxalari asosida*)

79

Jaloliddin Jo'rayev

Badiiy Andijoniy va uning "Tajnis ul-lug'ot"
asarlari haqida

96

Ilova. Matn

104

EDITOR IN CHIEF	
Shuhrat Sirojiddinov	
DEPUTY EDITOR IN CHIEF	
Karomat Mullakhojaeva (Uzbek)	
Ziyoda Teshabaeva (English)	
EXECUTIVE SECRETARY	
Ozoda Tajibaeva	
EDITORIAL BOARD	
Zaynabiddin Abdirashidov	
Karl Rechl (Germany)	
Isa Habibeyli (Azerbaijan)	
Benedek Peri (Hungary)	
Teymur Kerimli (Azerbaijan)	
Eunkyung Oh (Korea)	
Mark Toutant (USA)	
Bakijan Tukhliev	
Kasimjan Sadikov	
Nurboy Jabborov	
Gaybullah Babayarov	
Vali Savash (Turkey)	
Onal Kaya (Turkey)	
Kimura Satoru (Japan)	
Vahit Turk (Turkey)	
Seyhan Tanju (Turkey)	
Aftandil Erkinov	
Rashid Zahidov	
Atabek Juraboev	
Bakhtiyar Abdushukurov	
Almaz Ulvi (Azerbaijan)	
Yusupova Dilnavoz	
Kuldosh Pardaev	
Nodirbek Jurakuziev	

CONTENTS	
LITERATURE	
Husniddin Eshankulov	
Concept of editing of literary work: commonality and specificity	4
Alisher Razzakov	
The Interpretation of the Mystical Meanings Related to the Symbol "Idol" in the Creation of Alisher Navo'i	18
TEXTOLOGY	
Ozod Alimov	
Task of textual scholar and responsibility of original text	36
Parviz Izzatillaev	
Textual study of "Latoyifnoma" and "Majolis un-nafois"	61
Akrom Malikov	
Textual features of hymns ending with alif in "Gharayib us-sigar" (<i>Based on Topkopi, Paris and Dushanbe copies</i>)	79
Jaloliddin Juraev	
Badii Andizhani and about his works "Tajnisul-lug'ot"	96
Appendix. Text	104

Badiiy Andijoniy va uning “Tajnis ul-lug‘ot” asarlari haqida

Jaloliddin Jo‘rayev¹

Abstrakt

Temuriylar davrida mumtoz adabiyot nazariyasiga doir forsiy va turkiy tillarda ko‘plab asarlari yaratilgani ma‘lum. Asli Andijondan ketgan Yusuf Badiiy Andijoniyning “Tajnis ul-lug‘ot” asari ana shunday ilmiy-nazariy kitoblardan biridir. Tajnis san‘atiga bag‘ishlangan mazkur kitob hali fanga to‘liq ma‘lum emas. Maqolada O‘zRFA Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida Badiiy tomonidan tartib berilgan forsiy tildagi tajnislar lug‘ati haqida ilk bora ma‘lumot berilgan. Asar sahifalarida muallif tomonidan uning nomlanishi ko‘rsatilmaganligi bois har xil nom bilan atalgan. Shu sababli lug‘at qo‘lyozmalari qayd varaqalarida “Tajnis ul-lug‘ot”, “Se lug‘oti Badiiy”, “Qasida dar halli lug‘ot”, “Salasa se lug‘at”, “Manzum dar bayoni lug‘ot”, “Nazm ul-salosa fil-lug‘at”, “Nazm ul-salasot”, “Lug‘ot” nomlari bilan yozilgan. Maqolada ushbu manbaning qo‘lyozma nusxalari haqida ma‘lumot berilgan. Shuningdek, asarning forsiy tildan o‘zbek tiliga tarjimalari ham ilova qilingan.

Kalit so‘zlar: *ilmi bade‘, tajnis, lug‘at, qo‘lyozma manba, tarjima, izoh.*

Kirish

Shaxsiyati va ijodiy merosi yetarli darajada o‘rganilmagan o‘rta asrlarda vatanimizdan yetishib chiqqan adib va olimlardan biri – Yusuf Badiiy Andijoniydir. Yusuf Badiiyning yoshligi Andijonda, yigitlik davri Samarqandda va umrining oxiri Saraxsda o‘tagan. Shu bois manbalarda uni ba‘zan andijonlik, ba‘zan samarqandlik, ba‘zan esa saraxslik deb qayd qilish holatlari uchraydi. Jumladan, Alisher Navoiy: “Mavlono Yusuf – “Badiiy” taxallus qilur erdi. Ul ham Andijondindur. Mavlono Safoiy bila bo‘lur erdi. Faqir tahsil uchun Samarqandg‘a borg‘onda, ul Andijondin keldi va anda faqir bila bo‘lur

¹ Jo‘rayev Jaloliddin Olimjonovich – filologiya fanlari doktori, yetakchi ilmiy xodim, O‘zR FA Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti.

E-pochta: oyqor@mail.ru

ORCID ID: 0000-0001-8367-186X

Iqtibos uchun: Jo‘rayev, J. O. 2022. “Badiiy Andijoniy va uning “Tajnis ul-lug‘ot” asarlari haqida”. *Oltin bitiglar* 1: 96–118.

erdi. Sig'ari sin jihatidin she'rida xomlik bo'lsa, faqir isloh qilur erdim. Bot buzurgmanish va mutasavvif yigit bo'ldi va Xurosong'a kelib ko'p salohiyatlar ham kasb qildi. Faqirdin o'zga kishi aning she'rida so'z ayta olmas erdi. Ujbi jihatidin sho'xlar ani Yusuf Safoiy derlar erdi. Ul tag'ayyur jihatidin behol bo'lur erdi. Ammo yaxshi suhbat bor erdi va ko'prak sinf she'rni yaxshi aytur erdi va aruz bilur erdi. Bu matla' aningdurkim", – deb asarlaridan namuna keltiradi va Saraxsda vafot etganini qayd qiladi [Навоий 1997].

Xondamir "Habib us-siyar fi axbori afrodi bashar" asarining "Saltanat va davlat sharafi Hazrat Sulton Husayn mirzoga zamondosh bo'lgan sayyid, naqib, mashoyix, ulamo va fuzalo zikrida" bo'limida: "Mavlono Yusuf Badiiy – Andijon viloyatidan. Kichik yoshligida u yerdan Samarqandga borib ilm-fan o'rgangan. Mansur xoqonning adolatli замонида Movarounnahr o'lkasidan Hirotga tashrif buyurib, Amir Alisherning mehribonligi soyasi ostida orom topdi. Aruz ilmi, sanoe' va badoe', muammo fanidan sohibi vuquf edi. Muammo qoidalari bayonida bir foydali risola yozdi. Bu matla' uning o'sha manzumoti jumlasidan. Bayt:

*Shunday obu havoli ko'chang bo'lsa manzilgoh,
Na Xizr suvi kerak, na nafasi Ruhulloh.*

Mavlono Yusuf Badiiy 897-yili Saraxsda vafot qildi va Shayx Luqmonning fayzli mozorida daft etildi" deb yozgan [Хондамир 2013, 77-78].

Zahiriddin Muhammad Bobur "Boburnoma"ning 911/1505-06-yillar bayonida Sulton Husayn Mirzo xususida so'z yuritib, "Shuarodin" zikrida "... Yana Yusuf Badiiy edi, Farg'ona viloyatidindur, qasidani yomon aytmas ekandur", deya qisqa xabar bergan [Бобур 2002, 139].

Yusuf Badiiy Andijoniy hayoti va ijodiy merosiga oid ma'lumotlar, Alouddavla Husayn Qazvinining "Nafois ul-maosir" asarida ham mavjud. Jumladan, muallif: "Badiiy. Mavlono zodai Samarqanddur. Nihoyatdin xushtab' kishidur va shirin so'zlukdir va ta'rix ilmi va muammo va g'ariba ilmlardin bahramand. Dakanda shahri(da) Haybarda sokindur va muxolifning vujudi bila mazhabda iste'dodining balandligi uchun ul jamoa anga do'stliq va muhabbat maqomidadurlar. Oning she'rlaridindur" deb yozadi va bir bayt she'rini ko'rsatgan [Қазвиний 33^a-34^a].

Shoir ijodi yuzasidan B.V.Norik ham izlanishlar olib borgan. Jumladan, Alisher Navoiy va Xondamir asarlarida Badiiyning muammo janriga oid risola yozgani, devon tartib berganiga oid tafsilotlarni bayon qiladi. Bular bilan birga Qat'iy Hiraviyning

“Majma’ ush-shuaroi Jahongiriy” tazkirasida g’azalining mavjudligi haqida ma’lumot berib, uning to’liq matnini keltirgan [Норик 2011, 137-138].

Mavlono Muhammad Abdulg’anixon Mufarrahobodiy “Tazkirat ush-shuaro” asarida Yusuf Andijoniy to’g’risida: “Mullo Muhammad Yusuf – Amir Alisher “Majolis un-nafois”da uning ahvolini zikr qilgan. Muammoda risola bitgan” deb yozadi va uning Sulton Husayn mirzo zamonida yashagani, 897/1491-92-yili Saraxsda vafot etgani haqida ma’lumot beradi [Муфаррахободий 1916, 26].

Vikipediylarning “Yusuf Badiiy Andijoniy-Samarqandiy” moddasidagi ma’lumotlarga ko’ra, shoir devonining qo’lyozma nusxasi hozirda Erondagi “Kitobxonai madrasai fuqaho” fondida “Devoni Badiiyi Andijoniy-Samarqandiy” nomi bilan saqlanadi [www.eshia.ir; www.howza.net; www.rasekhoon.net].

Manbalardagi ma’lumotlardan Yusuf Badiiyning she’riy asarlari bilan birga adabiyotshunoslikka oid asarlari ham borligi ma’lum bo’ladi. Jumladan, O’zR FA Sharqshunoslik instituti qo’lyozmalar xazinasida Yusuf Badiiy Andijoniyning muammoga bag’ishlangan risolasining ikkita qo’lyozma nusxasi 2893/IV va 9005/VI raqamlari ostida saqlanadi. 2893/IV raqamidagi nusxa qo’lyozmaning 136^b-140^a-varaqlaridan o’rin olgan. Kartotekada رساله معمای بدیعی – چهل اسم (Badiiyning “Muammo risolasi”, 40 ismga) tarzida ko’rsatilgan. Asar muammo janriga oid boshqa risolalar bilan birga bir jildida kitobat qilingan. Risola o’rtacha kattalikdagi go’zal nasta’liq xatida ko’chirilgan. Kitob keyinchalik noma’lum kishi tomonidan bir mavzuga oid asarlar bilan birga bir yerga jamlangan. 136^a-varaqda qora qalam bilan noma’lum kishi tomonidan mayda arab yozuvida معمای بدیعی بقلم مؤلف (Badiiy muammosi. Muallif qalami bilan yozilgan) so’zlari bitilgan. Buni asar nihoyasidagi:

و الحمد لله على الاتمام و الصلوة على نبيه عليه السلام. حرره الفقير بدیعی.

Mazmuni: “Tugagani uchun Allohga hamd va nabi alay-hissalomga salavot bo’lsin. Faqir Badiiy yozdi” ishoralari ham tasdiqlaydi [Бадий, 140^a].

Izlanishlar natijasida, O’zRFA Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti asosiy fondida Badiiy tomonidan tartib berilgan forsiy tildagi tajnislar lug’ati ham mavjudligi aniqlandi. Asarning hech qayerida muallif tomonidan uning nomlanishiga ishora yo’q. Shu bois, lug’at qo’lyozmalari kartotekada “Tajnis ul-lug’ot” (11518/VI, 10455/XIV, 11807/II), “Risolayi lug’ot” (1380/II), “Se lug’oti Badiiy” (10088/VII), “Qasida dar halli lug’ot” (3223/

II), "Salasa se lug'at" (9987/II), "Manzum dar bayoni lug'ot" (8574), "Nazm ul-salosa fil-lug'ata" (3809/II), "Nazmul-salasot" (4818/III), "Lug'ot" (5250/III) nomlari bilan qayd qilingan.

Bular bilan birga asar turli davrlarda boshqa lug'at va risolalar bilan bir jildda toshbosma shaklida ham qayta-qayta nashr qilingan. Xususan, institut asosiy fondidagi 6694-raqamli bosma kitob 38ta risola-asarni o'z ichiga olgan. Noshiri Mulla Abdulhakim Xoja Buxoriy. Kitob Kogonda nashr qilingan. "Tajnis ul-lug'ot" asari bu to'plamda "Manzum al-musammo bil-Laoliy" nomi bilan 45-46-sahifalardan o'rin olgan.

7236-raqamli nusxasi titulidagi qaydga ko'ra, Mulla Sulton Tojir sa'y-u ehtimomi bilan Ibn Mullo Sobir kitobat qilgan. Dor us-saltanai foxirai Buxoroyi sharifda chop etilgan. Jami 8 sahifadan iborat. Kitob oxiridagi qayd: تمت رساله تجنیس اللغات مولانا بدیعی سنه ۴۲۳۱ . Qaydi ikki marta yozib qo'yilgan.

"Sobraniye vostochnix rukopisey" katalogining 11-jildida Badiiy lug'atining o'nga yaqin qo'lyozmasi tavsifi berilgan. Birinchi tavsifda asar Badiiy Tabriziyga tegishli bo'lishi mumkin degan taxmin aytib o'tilgan [CBP 1967, 157-159].

Badiiy Tabriziy va Badiiy Andijoniyning asarlari boshqa-boshqa ekanligini dalillovchi ma'lumotlar ham bor. Eron Milliy kutubxonasida Badiiy Tabriziyning asari "Al-lug'ata musallas" (اللغة المثلثة) deb nomlanishi, uning arab tilida ekanligi va 380076-raqam ostida saqlanishi zikr qilingan [<http://dl.nlai.ir>]. Badiiy Andijoniyning asari esa "سامانه کتابخانه و اسناد رقومی ملی" fondida "Musallasoti manzum" nomi bilan ko'rsatilib, 9571-5-raqami bilan saqlanadi va uning matni biz so'z yuritayotgan risola matni bilan bir xil. Shunday qilib, "Tajnis ul-lug'at"ning muallifi Yusuf Badiiy Andijoniy ekanligiga shubha qolmaydi.

Lug'atning muallifi Badiiy ekani xotimada quyidacha qayd qilingan:

این چنین لفظ بدیعی را بدیعی نظم کرد
تا بود در روزگار از وی همی نام و نشان

هست در وادی عرفان تشنه ز آب مغفرت
ساز سیرابش آلهی ای آله انس و جان

Mazmuni:

*Bu hayotda u o'zidan bir nomu nishon bo'lsin deb,
mana shu yo'sinda badiiy so'zni Badiiy nazm ayladi.*

*Irfon vodiysida ma'firat suviga tashnalar bor,
Chanqog'ini qondir, Iloho, ey, insu jonning Ilohi!*

Lug'at yozilishda o'zagi bir, lekin uch xil shaklda o'qiladigan omonim so'zlar asosida tuzilgan. Asarda 90 fiqrada uchtdan tajnis (jinsdosh – omonim) so'z berilib, ularning ma'nolari ochib borilgan. Lug'atni mazmun-mohiyatiga qarab, "Tajnisul-lug'ot" nomi bilan ilmiy istifodaga kiritilsa, to'g'ri bo'ladi.

Albatta, Badiiy Andijoniyga qadar ham bu tartibdagi lug'atlar tuzish tajribasi bo'lgan. Chunonchi, XIII asrda yashagan Sharafuddin Abunasr Ahmad Farohiyning "Nisob us-sibyon" asari ham nazmda bitilgan va bir nechta arabcha sinonim so'zlar yoki bitta arabcha so'zga fors tilida izoh berilgan. Keyinchalik bu asarga Ibn Fityon "Riyoz ul-Fityon", Ahmad ibn Faqih "Rofe' un-nisob" nomli sharhlarni bitganlar. "Zaxrat ul-adab" asari arab-fors tilida "Nisobus-sibyon"ga ergashib yozilgan eng yaxshi asar sanalgan [Хамробоев 2019, 41-42]. Bular qatoriga Mavlono Fazlulloh bin Muhammad bin Amonulloh bin Qozi Jahon bin Hasan bin Sa'd tomonidan 948/1541-yili yozilgan "Fahmi sibyon" asarini ham kiritish mumkin (O'zR FA SHI № 11518/3).

Ushbu an'ana XX asrda ham davom etdi. Jumladan, Sadriddin Ayniy ham "Nisob us-sibyon" nomli ruscha-tojikcha she'riy lug'at tuzgan bo'lib, bizgacha undan quyidagi bir bayt yetib kelgan:

Льдина – yax, *часы* – soat, *хлеб* – non,

Снег – barf-u *душа*– jon, *дождь* – boron [Жанобилова 2019, 73].

Yuqorida ko'rganimizdek, asarning qo'lyozma va toshbosa nashrlari anchagina. Mazkur nusxalar turli davr va turli saviyadagi kotiblar tomonidan ko'chirilganligi bois matnda farqlar yuzaga kelgan. Dastlabki tadqiqot natijalariga ko'ra, mazkur qo'lyozma nusxalarda bir so'zning o'rniga boshqasini qo'llash, ba'zi bayt yoki misraning o'rnini almashtirish kabi ayrim matniy tafovutlar borligi bilinadi. Lug'atni nashrga tayyorlashda 10455/XIV va 5250/V raqamli qo'lyozmalar olinib, ular asosida matn tuzib chiqildi. O'z navbatida 1380/II, 10088/III, 11518/VI raqamli qo'lyozma nusxalari bilan qiyoslanib, ularga eng muhim matniy farqlar matn ostida ko'rsatildi. Farqlarni qaysi qo'lyozmada qanday ekanligini bildirish uchun matnda qavs ichida asosiy qo'lyozmalarning raqami va beti ko'rsatib borilgan. Matn ostida esa, matniy farqlarga ega qo'lyozmalarning raqami va farq qiluvchi so'z yoki jumla keltirilgan. Shuningdek, matn ostida ayrim so'zlarning ma'nosini yaxshiroq ochish uchun qo'shimcha izohlar ham berilgan.

Umuman, ma'lumotlardan Badiiyning ismi Mullo yoki Mavlono Muhammad Yusuf Andijoniy ekani, XV–XVI asrlarda Movarounnahr va Xurosonda yashagani aniq bo'ladi. Uning devon tartib bergani, qasida janrida ham asarlari borligi oydinlashadi. Shuningdek, u muammo janriga bag'ishlangan risola va tajnislar lug'atining muallifidir.

Xulosa qilib aytganda, Mavlono Muhammad Yusuf Badiiy Andijoniyning "Tajnis ul-lug'ot" asari o'rta asrlarda yurtimizdan yetishib chiqqan filolog olimlarning lug'atshunoslik sohasi rivojiga qo'shgan ulushiga oid mavzular yuzasidan olib borilajak tadqiqotlarda qimmatli manba bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar

- Алишер Навоий. 1997. *Мажолисун-нафоис*. МАТ. 13-жилд. Тошкент: Фан.
- Алоуддавла Хусайн Қазвиний. *Нафоис ул-маосир*. ЎЗР ФА ШИ. № 848. Қўлёзма.
- Бадий. Рисолаи муаммо. ЎЗР ФА ШИ. № 2893/IV. Қўлёзма.
- Норик Б.В. 2011. *Биобиблиографический словарь средниазиатской поэзии*. Москва: Издательский дом Марджани.
- Мавлоно Муҳаммад Абдулғанихан Муфарраҳободий. 1916. *Тазкират уш-шуаро*. Алигарҳ; Алигарҳ институти нашриёти босмаҳонаси, 1916.
- Мавлоно Фазлуллоҳ бин Муҳаммад бин Амонуллоҳ бин Қози Жаҳон бин Ҳасан бин Саъд. *Фаҳми сибён*. ЎЗР ФА ШИ. № 11518/3. Қўлёзма.
- Жанобилова, М.К., Махмудова, Н.Б. 2019. *Национальная идея: стратегия развития Узбекистана*. Учебно-методическое пособие. Бухара: Дурдона.
- Ғиёсиддин ибн Ҳумомиддин Хондамир. 2013. *Ҳабибу-с-сийар фи ахбори афроди башар*. Тошкент: Ўзбекистон.
- Заҳириддин Муҳаммад Бобур. 2002. *Бобурнома*. Тошкент: Шарқ НМАК.
- www.eshia.ir; www.howza.net; www.rasekhoon.net
- Собрание восточных рукописей Академии наук Узбекской ССР*. 1967. Ташкент: Фан.
- <http://dl.nlai.ir/UI/Search/BasicSearch.aspx?PageNo=1>
- Хамробоев, Н. 2019. *Этапы формирования и развития переводческого движения в VIII-XIV веках (с пехлевийского на арабский и с арабского на персидско-таджикский)*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора филологических наук. Худжанд.

Badii Andizhani and about his works "Tajnisul-lug'ot"

Jaloliddin Juraev¹

Abstract

It is well-known that during the reign of the Timurids many works on the theory of classical literature were written in the Persian and Turkic languages. Originally from Andijan, Yusuf Badii Andizhani's "Tajnis ul-lug'at" is one of the scientific-theoretical books. This book devoted to the art of anthethesis is not yet fully known in science. The article provides the first information about the Persian dictionary of anthethesis, compiled by Badii in the fund of the Institute of Oriental Studies named after Abu Rayhan Beruni of the Republic of Uzbekistan of Academy of Sciences. It is called by different names because of the author does not indicate his name in the pages of the work. For this reason, the manuscripts of the dictionary include "Tajnisul-lug'at", "Se lug'oti Badiiy", "Qasida dar halli lug'ot", "Salasa se lug'at", "Manzum dar bayoni lug'ot", "Nazmul-salosa fil-lug'ata", "Nazmul - salasot", and "Lug'ot". And the more article provides information about manuscripts of this source. There are also translations of the work from Persian into Uzbek.

Key words: *literary knowledge, anthethesis, dictionary, manuscript, translation, comments.*

References

- Alisher Navoiy. 1997. *Majolisu-n-nafois*. MAT. 13-jild. Toshkent: Fan.
- Alouddavla Husayn Qazviniiy. *Nafais ul-maosis*. O'zR FA ShI. № 848. Qo'lyozma.
- Badiiy. *Risolai muammo*. O'zR FA ShI. № 2893/IV. Qo'lyozma.
- Norik B.V. 2011. *Biobibliograficheskiy slovar sredniaziatskoy poezii*. Moskva: Izdatelskiy dom Mardjani.
- Mavlono Muhammad Abdulg'anixan Mufarraxobodiy. 1916. *Tazkirat ush-shuaro*. Aligarh: Aligarh instituti nashriyoti bosmaxonasi, 1916.

¹ *Jaloliddin O. Juraev* – doctor of philological sciences, senior researcher of the Institute of Oriental Studies named after Abu Rayhon Beruni of the Academy of Sciences of Uzbekistan.

E-mail: oyqor@mail.ru

ORCID ID: 0000-0001-8367-186X

For citation: Jo'rayev, J. O. 2022. "Badii Andizhani and about his works «Tajnisul-lug'ot». *Golden scripts* 1: 96-118.

- Mavlono Fazlulloh bin Muhammad bin Amonulloh bin Qozi Jahon bin Hasan bin Sa'd. *Fahmi sibyon*. O'zR FA ShI. № 11518/3. Qo'lyozma.
- Janobilova M.K., Maxmudova N.B. 2019. *Natsionalnaya ideya: strategiya razvitiya Uzbekistana uchebno-metodicheskoe posobie*. Buxara: Durdona.
- G'iyosiddin ibn Humomiddin Xondamir. 2013. *Habibu-s-siyar fi axbori afrodi bashar*. Toshkent: O'zbekiston.
- Zahiriddin Muhammad Bobur. 2002. *Boburnoma*. Toshkent: Sharq NMAK.
- www.eshia.ir; www.howza.net; www.rasekhoon.net
- Sobranie vostochnykh rukopisey Akademii nauk Uzbekskoy SSR*. 1967. Tashkent: Fan.
- <http://dl.nlai.ir/UI/Search/BasicSearch.aspx?PageNo=1>
- Xamroboev, N. 2019. *Etapi formirovaniya i razvitiya perevodcheskogo dvijeniya v VIII-XIV vekax (s pexleviyskogo na arabskiy i s arabskogo na persidsko-tadjikskiy)*. Avtoreferat dissertatsii na soiskanie uchenoy stepeni doktora filologicheskix nauk. Xudjand.

تجنيس اللغات

O'zakdosh so'zlar lug'ati

*Forsiy tildan Jaloliddin Jo'rayev va Bahriddin Umurzoqov
tarjimasi*

(10455.XIV-141b; 5250.V-97b)

بسم الله الرحمن الرحيم

Mehribon va Rahimli Alloh nomi bilan (boshlayman).

از پس حمد خداوند زمین و آسمان
ر لغات نظم کنم همچون لالی عمان

1. Yer-u ko'k egasining maqtovidan keyin, lug'atda nazm etarman
ummon gavharlarini terganday.

در یکی لفظ از سه معنی خواهی ایصاحب کمال
اولش را فتح و کسر و ضم بدین ترتیب خوان

2. Ey kamol sohibi, bir so'zda uch ma'noni topmoq istasang,
birinchisini "fatha" va "kasra" va "zamma", ana shu ketma-ketlikda
o'qi!

رَبُّ دان ان پروردگار رَبُّ دان جمیع ز خلق
رَبُّ آب خالص از انگور و سیب و نار دان

3. "Rabb" – bilgilkim, ul Parvardigor, "ribb" xalqning ko'pligidir.
"Rubb"ni uzum, olma va anorning tabiiy suvi – sharbat, bil!

عُمَر بسیاری ز مال فاخر آمد در لغت
عُمَر کیسه عُمَر بی تدبیر مردی در جهان

4. "G'amr" – lug'atda moli ko'pligidan faxrlanuvchi bo'ldi.
"G'imr" hamyon, "g'umr" bu hayotda tadbirsiz kishi demak.

(10455.XIV-142a)

حَجَر پیش جامه^۱ است منع نیز از کارها
حَجَر عقل قرب^۲ باشد حَجَر نام خانه دان

5. "Hajr" – ko'ylak etagi, yana biror ishdan man' qilmoq. "Hijr"
aqli qurb bo'lar, "hujr" esa uy nomi, buni bil!

صَفَر گرمی در شکم صَفَر است خالی از عدد

¹ 10088.III.: مترک.

² 10088.III; 1380.1; 1158.6: بی‌اص. 5250.5: بی‌اغ.

(V-98a.5250)

صُفْرُ رُوى گُفته اند نیر^۱ مس که آرندش ز کان

6. "Safr" qorindagi issiqlik, "sifr" sanoqdan xoli².

"Sufir" deb yuziga sariq mis surtilganni ayturlar.

دان سَلَام اسم تحیت، سنگلاخ آمد سِلَام

پس سَلَام است استخوانهای کف پای ایجوان^۳

7. "Salom"ni tahiyyat⁴ deb bil, "silom" ni toshloq,

"Sulom" esa oyoq kafining suyagidir, ey javon!

دان سخنها را گِلَام و پس جراثنها کِلَام

پس کِلَام از ارض جای سخت آمد بیگمان

8. Gap-so'zni "kalom" deb bil, yana jarohatlarni "kilom",

Yana "kulom" so'zi yerning qattiq joyidir, shubhasiz!

گرمی سخت است سَهَام، جمع سهم سِهَام

شد سُهَام از روى معنى حصه های وارثان

9. "Sahom" qattiq issiq, "sahm"ning ko'pligi "sihom".

"Suhom" merosxo'rlarning hissalarini ma'nosida bo'lur.

حَلَم ابطال اديم حِلَم باشد برد بار

حَلَم اضغاث است و احلام ايکه هستی نَتکه دان

10. "Halam" iforli qilib oshlangan terini yo'q qilish, "hilam" chidamli, "hulam" chalkash tush, "ahlom" esa tush.

(10455.XIV-142b)

دُعوت خواندن بخوردن دُعوت خواندن بخور

دُعوت است خواندن بحرب بود یار گران^۵

11. "Da'vat" ovqatga chaqirish, "di'vat"ni "ovqat ye!" deb o'qimoq, "du'vat" deb jangdagi qadrdon do'stga aytilar.

(5250.V-98b)

سَبْت روز شنبه است و سَبْت لعل است از یمن

سَبْت چون خیزد گیاهی در بیابان دان عیان

12. "Sabt" shanba kunidir va "sibt" Yaman la'li, "subt"ni biyobonda o'sadigan giyoh deb bilgin, aniq!

¹ از: XIV.10455

² Ya'ni, nol (yo'q narsa), demak.

³ 10455.XIV:جوان

⁴ Salomlashmoq, ko'rishmoq.

⁵ V.5250: دعوت است خوانند بحرب هم بود بار یک ران

⁶ 10455.XIV, 1380.II:11518 خیر; VI:جرد.

سَقَط دان چون سَقَط آن کودک که افتد ناتمام
سُقَط آتشپاره است اندر تتورو دیگران

13. “Saqat” chiqindi, “siqat”ni chala tug‘ilgan bola deb bil!
“Suqat” tandir va o‘choqdagi olov uchqunidir.

قَسَط جور و قِسَط عدل و قُسَط نام داروی است
روغنی سازد برایی لقوه و فالج از آن

14. “Qast” jabr-u “qist” adolat-u “qust” dori nomidir, tomir
tortishgan yoki falajga surtma qilar.

حَرَه باشد آنزمین کاندرون است سنگ سیاه
حَرَه تشنه *حَرَه آنزن کوست آزاد از زنان¹

15. “Harra” deb ichida qora tosh bo‘lgan yerni ayturlar,
“Hirra” – tashna, “hurra” – ayollardan ajralib turgan ayol².

صَرَه جمعی از زنان و صَرَه شد شبهای سرد
صَرَه ظرف درهم است گویند او را همیان

16. “Sarrah” ayollarning ko‘pligi, sovuq kechalar – “sirrah”,
“surrah” – dirhamning idishi, uni hamyon derlar.

(5250.V-99a)

قَرَه دان آنشب که سرد است قَرَه سرما مطلقا
قَرَه نور و قره العین است نور دیده گان

17. “Qarra” – sovuq kecha, “qirra” – sovuqdir, so‘zsiz!
“Qurra” – nur-u “qurra ul-ayn” – ko‘zlarning nuri.

مَرَه یکبار است و مَرَه قوت است اندر بدن
مَرَه چیزی تلخ باشد در مذاق انس و جان

18. “Marra” – bir martadir va “mirra” – badandagi quvvatdir,
“Murra” – ins-u jonning ta‘m bilishidagi achchiqdir.

شَرَب باشد مجلس شرب و بود شَرَب آبخور
شَرَب آشامیدن است از باده یا چیزی روان

19. “Sharb” – sharob majlisi demak, “shirb” – suv ichishdir.
“Shurb” – sharob yoki biror narsani yurib ichmoq.

خَرَق ارض واسع است و خَرَق مردی پس ظریف
خَرَق نادانی و حمق است انه قول حسن

20. “Xarq” – keng maydon, “xirq” – zarofatli kishi,

¹ 10455.XIV. حَرَه آنزن کوست از افراد زنان

² “Ayollar guruhidan ajralib chiqqan” ma’nosida.

“Xurq” – nodonlik va axmoqlikdir. Albatta, bu (shu haqda) eng chiroyli soʻzdir.

دان رَقَاق از مردان مردیکه پس باشد دراز
هم رَقَاق است شَطْ رُود^۱ و هم رَقَاق است نوع نان

21. “Raqoq” – kishilar orasidagi boʻyi uzun bir odam,
Ham “riqoq” – daryo qirgʻogʻidir va “ruqoq” – nonning navi.

شَكْل مثل و شبیه باشد^۲ شَكْل شکالی ز زن*
شَكْل اشکالی که سازند از ادیم ریسمان

22. “Shakl” – misoli va oʻxshash boʻlar, “shikl” – ayollar boʻyinbogʻi, “Shukl” – oshlangan iforli echki terisidan qilingan arqon.
(5250.V-99b)

عَلَّ خیانت، عَلَّ عداوت، عَلَّ که بر گردن نهند
ز آهن آنمردود را کو باشد از گردن کشان

23. “Gʻall” – xiyonat, “gʻill” – adovat, “gʻull”ni boʻyinga taqarlar, temir boʻyinbogʻ – kishan, demak.

(10455.XIV-143b)

غَال^۳ جای پس بلند و غِل دان تو بیشه است
غُول جادوی که باشد از شریر جینان

24. “Gʻol” – balandlik orti, “gʻiyl”ni yaylov, toʻqay deb bil,
“Gʻuvl” – yovuz jinlarga qarshi qoʻllanadigan jodudir.

صَلّ بود آواز تیر و صَلّ بود مار صغیر
*صَلّ بود شیر و لحمی^۴ کو دهد بوی گران

25. “Sall”, bu –yoyning ovozi va “sill” – kichkina ilondir,
“Sull” – goʻshtning aynishi, yomon hid taratishi, demak.

بچه آهوه طَلَا دان و طَلَا چیزی که آن
بر درمهای بدن^۵ مالی طَلَا و خدر خان

26. Ohuning bolasini “talo” deb bil, ”tilo” – badandagi shishga surtilgan narsa^۷, “tulo” esa ravonlik, nafislik, goʻzallikdir.

¹ 10455.XIV: داد.

² 10455.XIV: شکل مثل شیشه باشد.

³ 11518.VI: لوغ.

⁴ 10455.XIV: صلّ بود بعضی ز لحمی.

^۵ ظبی II; 11518.VI; 10088.III.1380

^۶ V.5250: مدن.

^۷ Malham.

خوان مَلا بری معده دان مَلا پری ظرف
هم مَلا اوراق انبوه را بخوانند مکیان^۱

27. “Malo”ni me’daning to‘q bo‘lishi, deb bil, “milo” – idishning to‘laligi, yana qalin qog‘ozni makkaliklar “mulo” deydilar.

شد جَلا رفتن ز خانه ، هست پروردن جَلا
(V-100a.5250)
پس جَلا امر عظیم آمد میان همگنان

28. “Jalo” – uydan chiqish bo‘ldi, “jilo” – ko‘paytirishdir, “julo” – kishilar o‘rtasida (sodir bo‘ladigan) katta ish.

دان کلا را تو گیاه و خوان کلا جمع کلا
گردها باشد کُلا و فردا ورا کلیه دان

29. “Kalo”ni² sen giyoh deb bil, “kilo”ni “kalo”ning jam‘i deb o‘qi, “kulo” atrofi, demak va uning birligi “kulliyya”dir.

(10455.XIV-144a)

دان قَرا پشت ، قَرا امر ضیافت با کسی
قریة یکده باشد و جمعش قُراء گفتم عیان

30. “Qaro” – orqadir, “qiro”ni bir kishi bilan ziyofatlashmoq, deb bil, “qarya” – qishloq bo‘lar va uning jam‘in “quro” dedim aniq.

اَمَهر آهستگی قصد کردن گفته اند
اَمَه جای پس فراخ و اَمَه فرد از امهان

31. “Amma”ni sekinlik bilan maqsad qilish deganlar, “Imma” – kenglikning orqasi, “umma” – ummatlarning birligi.

فَمَه^۳ یک لقمه که گیرد آدمی اندر دهان
فَمَه بالای سر است و فَمَه شد انرا دهان

32. “Fama” – kishi og‘ziga olgan bir luqmadir, “Fima” – boshning tepasi, “fumma” uning og‘zi bo‘lar.

مَلَّة الفتوی کتاب است و *مَلَّة تا گوش است موی^۴
مَلَّة جمعیت که نبود اندر ان غیر از زنان

33. “Malla” – “al-Fatvo” kitobidir va “milla” – quloq atrofidagi soch, “Mulla” ayollardan boshqa bo‘lmagan jam‘iyat demak.

XIV.10455: شد مَلا اوراق معنی بیحد و پس بیکران²

³ Kulo-bot. Cola acuminata.

⁴ 9987.II: قمه.

XIV.10455: مَلَّة تا گوش موی^۱

(5250.V-100b)

جَدُّ بود معروف جَدُّ جهد است اندر کارها
جَدُّ بود جای که آنرا کنده اند پیشینان

34. "Jadd" – taniqli, "jidd" esa ishdagi jahddir¹, "Judd" oldindan kavlangan joy, demakdir.

مَدَّة حرف علت است و مَدَّة زرد ابست ریم
مَدَّة باشد روزگاری کو گذشت است از زمان

35. "Madda" – illat harfdir² va "midda" – iflos suyuqlik³, "Mudda" zamondan o'tgan vaqt bo'lagi demak.

جاریه کشتی و جمعش در لغت آمد جَوَّار
شد جَوَّار امن و جَوَّار از جمله همسایه گان

36. "Joriya" – kema va ko'pligi lug'atda "javor" bo'ldi. "Jivor" amn va "juvor" qo'shni bo'lganlar demak.

عَرَف بوی، *عَرَف رگ⁴، عَرَف است بالا دان قد
(XIV-144b.10455)
نیز عادتھا که باشد در میان مردمان⁵

37. "Arf" – hid, "irf" – tomir, "urf" – qadni tik tutishdir, shuningdek, insonlar o'rtasidagi odat.

مَسْک مشک از ادیم و مَسْک خالص است
مَسْک پر خوردن بود از خمر همچون ارغوان

38. "Mask" iforli qilib oshlangan echki terisidan bo'lgan mesh va "misk" – sof mushk, "musk" – sharobni go'yo arg'uvondek ko'p ichmoqdir.

تیره و سخت است صَدَق و صَدَق قول صادق است
(V-101a.5250)

صَدَق آن کمابین زن بهر عروسی بیگمان

39. "Sadq" – qora va qattiqdir, "sidq", bu – to'g'ri so'zidir, "sudq" bu har ayolning kelinlik davrini anglatur.

بَأْس قوت بَأْس شدت بَأْس فقر است ای پسر
زَار و زیرو زُور را شنو ز من اکنون بیان

² G'ayrat.

³ "Kuchsiz" o'zak, arab grammatikasiga ko'ra ا, و va ی harflari.

⁴ Yiring.

⁵ عَرَف صیر: II; 11518.VI; 10088.III.1380

XIV.10455: نیز غارتھا که باشد در میان انس و جان⁶

40. “Ba’s” – qu(vva)t, “bi’s” – shiddat, “bu’s” – yo‘qsullik, ey o‘g‘ul! “Zor-u” va “zir-u” va “zur”ni ma’nosi nima, eshit, qilayin bayon:

زار صوت شیر زیر آنکس که بنشیند بزَن
زور فعل ظالم بدکیش دان از ظالمان

41. “Zor” – sherning ovozi, “zir” – molaga o‘tirgan kimsa, “zur” – zolimlardan bo‘lgan baxtsiz zolimning fe’li deya bil!

عار عیب و عیر سیار^۱ است در لفظ عرب
تن برهنه عور و جمع عور را عور بدان

42. “Or” – ayb, “iyr” – arab tilida sayr qiluvchi^۲, yalang‘och tana – “uvr”, “avr”ni “uvr”ning ko‘pligi deb bil!

خَلَه^۳ کار و خَلَه خوانند آنچه در دندان^۴ بود
خَلَه *مهر است و محبت^۵ در میان مردمان

43. “Xalla” – ish, “xilla” – tish orasidagi narsa bo‘lar,
“Xulla” – odamlar o‘rtasidagi mehr-u muhabbat.
(XIV-145a.10455)

قُطع بریدن بود قُطع است یکساعت ز شب
قُطع شادروان خانه باشد ایفخر ز مان

44. “Qat” – kesmoq, “qit” – kechadan bir soat, demak, “qut” – uying poydevori bo‘lar, ey zamon faxri!
(V-101b.5250)

بَضع یکپاره ز لحم و بَضع جزئی از عدد
بَضع برگرفتن بود بهره ز اندام زنان^۶

45. “Baz” – go’shtning bir bo‘lagi, “biz” – sanoqdan bir bo‘lak,
“buz” – niso andomi^۷dan bahra olmoqlik, demak.

ضَعف باشد خستگی و ضَعف دو چندان بود
ضَعف مضموم است چون مکسور گفتم تا بدان

46. “Za’f” – charchoq, “zi’f” – ikki karra charchash,

^۱ سیاره: XIV.10455

^۲ Karvon. Qarang: An-Na‘ym. Arabcha-o‘zbekcha lug‘at. –Toshkent: Meros, 2003. –B. 577.

^۳ II.3809: غله

^۴ 1380.II; 11518.VI; 10088.III: اسنان [asnon] – tish.

^۵ 1380.II; 11518.VI; 10088.III: آن صدقیکه

^۶ V.5250. نهان

^۷ Tana.

“zu’f” – mazmumdur¹, maksur² deganimda uqib ol!

أُم بود قصد و بود اِم از امانت در لغت
أُم بود ما در که زادت در شبستان جهان

47. “Amm” – qasd, ya’ni maqsad, “imm” – lug’atda omonatdir, “umm” – jahon ayvonida seni tuqqan zot, ya’ni onadir.

جَنَّة بستان است جَنَّة هست شیطان رجیم
جَنَّة را میدان سپر در دفع شمشیر و سنان

48. “Jannah” – bog‘, gulzor, “jinnah” – toshbo‘ron qilinib, qu-vilgan shayton, “junnah” – nayza va qilichdan himoyalovchi qalqon deb bil!

حَب دانه حَب حبیب حُب بود نوعی زخم
بر بیابان بر تنگی بر تو جز گندم مدان³

49. “Habb” – dona⁴, “hibb” – suyukli, “hubb” – jarohat turidir, biyobonda tanglikda senga bug‘doydan boshqa narsa, deb bilma.

رَقّ بود کاغذ دگر جلدی که بنویسند بر آن
(XIV-145b; 5250.V-102a.10455)
رَقّ عبودیت بود رَقّ است قلب مهربان

50. “Raqq” qog‘ozdir, yana jild bo‘lib unga yozurlar, “riqq” qulliq demak, “ruqq” mehrli qalbdır.

وَدّ با تشدید بُت دان وَدّ باشد نام مرد
وَدّ محبت دان و دودش جمع تثنیه و دان

51. Tashdidli “vada”ni but deb bil, “Vidd” – er kishining nomidir. “Vudd”ni muhabbat deb bil, “Vadud”ni uning tasniyasi⁷, deb, bil!

عَض گزیدن باشد و عَض نامی از دوزخ بود
عَض ضد لطف یعنی عَف[و] جبر جابران⁸

52. “Azz” – tishlamoq, “izz” – do‘zax nomlaridan biri, uzz” – lutfning ziddi, ya’ni zolimning zulmi va jabri.

عَزّ غرور نیز دفع طیر باشد چو زده را

¹ Qo‘shilgan.

² Ajralgan.

³ 11518.VI; 10088.III: بر بیابان بر نیکی بر کندم خوان روان

⁴ Urug‘, boshq.

⁶ II; 11518.VI; 10088.III.1380 قرطاس.

⁶ II; 11518.VI; 10088.III.1380 دگر q‘yo.

⁷ Ikkiligi, ikkilangani.

⁸ 10455.XIV: عَض ضد لطف یعنی جزو چیز و جان بر آن.

غُرْ بَعِيرٌ غُرٌّ بُودِ سَفِيدِ رُوی نِیکوآن^۱

53. “G‘arra” – g‘urur, yana chirillayotgan qushni haydamoqdir. “G‘irr” – qoziq tishi chiqqat tuya, “g‘urr” – yaxshi kishilarning oq yuzi, demak.

بَشْنُو از مَن حَجَّه رَا و حَجَّه رَا و حُجَّه رَا

حَجَّه يَك حَجَّ حَجَّه سَال حَجَّه بَر هَان است هَان^۲

54. “Hajjah” – bir hajj, demak, “hijjah” – yil degani, “hujjah” – burhon, ya’ni dalil, hujjatdir, bil!

جُلَّه است اِشْرَافِ قَوْمِ و جُلَّه ذَاتِ عَادِلِ است

جُلَّه اَمَدِ ظَرْفِ فَرْمَا از ظَرْفِ نَكْتِه دَان^۳

55. “Jallah” – ulusning peshvosi, eng mo‘tabar kishisi, “jillah” – odil kishidir, “jullah” esa zarofat, nukta don.

(V-102b.5250)

پَاک بَا حَشْمَتِ جَلَالِ، جَمْعِ جُلَّه شَدِ جَلَالِ

مَنْعِ کَرْدَنِ دَانِ جُلَالِ از قَوْمِ از بَدْسِیْرَتَانِ

56. “Jalol” – poklik bilan ulug‘lik, “jalla”ning ko‘pligi “jilol” bo‘ldi, “julol” – qavmni yomon xulqlilardan qaytarish deb bil.

(10455.XIV-146a)

خُفِّ مَصْدَرِ دَانِ زِ خَفِّ خُفِّ رَا مَعْنِی سَبِکِ

خُفِّ بُودِ مَوْزِه بَرَا مَدِ پَایِ هَایِ مَرْدَانِ^۴

57. “Xaffa” – “xaff”ning masdaridir, “xiff”ning ma’nosi – yengil, “xuff” – qo‘y yoki echki terisidan tikilgan erkaklar oyoq kiyimi.

دَر نِمَازِ اَمَدِ نَشِسْتَنِ قَعْدِه قَعْدِه هِیْئَاتَشِ

قَعْدِه است اسبِ رَا هِدَارِی کُو بُودِ دَايِمِ رَوَانِ^۵

58. “Qa‘da” – namozdagi o‘tirish, “qi‘da” – o‘tirish holati, shaklidir, “qu‘da” – doim yo‘lda bo‘ladigan ot uchun to‘lanadigan boj.

سَوَقَ رَا نَدَنِ سَبِیْقَ مَجْهُولِ است از مَاضِی و بَا زَ^۶

سَوَقَ بَا زَارِ است و جَمْعِ سَاقِ او قَلْبِ کِمَانِ

59. “Savqq” – haydamoq, quvmoq, “siyqq” – moziy zamondan majhul shakl, “suqq” – bozor, “soqq”ning jam‘i – kamonning qalbidir.

¹ 10455.XIV: bu ikki bayt o‘rni bo‘sh qoldirilgan.

² 10088.III: دَان

³ 11518.VI; 10088.III.1380: II: جَلِه التمرست جله در عرب خوانند چنان.

⁴ 1380.II; 11518.VI; 10088.II: خُفِّ بُودِ مَوْزِه بَرَا مَدِ مَرْدَانِ.

⁵ 1380.II: bu bayt yo‘q.

⁶ XIV.55401: يَز.

مَنْه نامی از زنان^۱ و مَنْه منت بر کسان
مَنْه قوت دان و باشد جمع این مَنه مَنان^۲

60. "Manna" – ayollarning nomi, "minna" – kishilarga minnat, "munna"ni quvvat, deb, bil, "munna"ning jam'i – "mannon"dir.

شد قوئ ستحارارض و قِوة است قوی
(V-103a.5250)
جمع قوه شد قُوی ای بهترین فاضلان

61. "Qavviy" – yer qattiqligi, "qivva" qiviyy³, "quvviy" esa "qavviy"ning ko'pligi, ey fozillarning eng yaxshisi!

عقد بستن باشد و *عقد از لالی رشته است^۴
عقد جمع است از عقود مؤمنان] با] مؤمنان

62. "Aqd" – bog'lamoq, "iqd" la'lining bog'idir, "uqud" – mo'minlarning mo'manlar bilan kelishuvi (uqd) ko'pligi.

شد طوی را گرسنه، کار دو باره شد طوی
(10455.XIV-146b)
شد طوی جاهی که در بر است بهر ساکنان

63. Ochlik – "tavi" bo'ldi, ikki marta qilingan ish – "tivi", "tuvi" – har bir sokin uchun baland maqom.

آب بسیار است رُوی، آب کودیها رُوی
منظر عالی رُوی از بهر جمع ناظران

64. Ko'p suv – "raviy", "riviyy" – ko'lmak suv, ko'ruvchilarning qarashicha, a'lo ko'rinish – "ro'y".

بَسَط باشد از بساط گستردن بَسَط باشد ناکه
بَسَط باشد از بساط و گر توانی گستران

65. "Bast" – gilam to'shamoq, "bišt" – urg'ochi tuya, "bust" ham gilam to'shamoqdir, agar bilsang.

عُرْض ضد طول باشد عِرْض باشد آبروی
عُرْض برامون آن وضع که سازندش حِگْان

66. "Arz" – uzunning ziddi, ya'ni kenglikdir, "irz" esa obro'-e'ti-bor, "urz" – yon, biqin.

(V-103b.5250)

¹ XIV.55401: زمان.

² XIV.55401: مهنان.

³ Quti, sandiq, sandiqcha.

⁴ XIV.55401: عقد از لالی سراسست.

خُطْب کارى پس عظیم و **خُطْب** کردن خُطْب،
خُطْب جمع خُطْبِه، کو بخاک آمیخته رنگ خزان

67. “Xatb” – ulkan, sharaflī ish, “xitb” – xutba o‘qimoq¹, “xutb” – xutbaning ko‘pligidir.

رُبْع باشد منزل و جمع بود بیشک رُبْع
 رُبْع نوعی از بُت است و چهار یکر رُبْع دان

68. “Rab” – manzil (makon, uy, joy), “ribo” – uning ko‘pligidir, “rub” – butning bir turi va “rub”ni har narsaning to‘rtidan biri, deb bil.

عَبْر مصدر از عبور وو عَبْر شط دجله است
 عَبْر باشد اشتر ماده که هست او نوجوان

69. “Abr” – “ubur”ning masdari, “ibr” – Dajla qirg‘og‘i, “ubr” – yosh urg‘ochi tuya, demakdir.

(10455.XIV-147a)

وَجَد حالت، وِجْد آن مصدر که باشد از وجود
 وُجْد آمد ضدّ دشواری که آسانی است آن

70. “Vajd” – holat, “viyd” – “vujud”ning masdari, “vujd” – mushkul ishning ziddi demak, ya’ni yengillik.

شُعَب آمد یک قبیله از قبایل عرب،
 یک دو سه راه است شُعَب، شُعَب بین القریتان

71. “Sha‘b” – arab qabilalaridan birining nomi, “shi‘b” – dara degani, “shu‘b” – ikki qishloq orasi.

ضَبْع جامه رنگ کردن، ضَبْع رنگ ضَبْع تند
 (V-104a.5250)

اسب دنباله سفید² و گوش با خود طرف دان³

72. “Zab” – kiyimni bo‘yash, “zib” – rang, “zub” esa quyrug‘i oq va qulog‘ini burgan ot.

قَطَر و قَطَر، بَشْنو قَطَر باران، قِطْرَمَس
 قُطْرَعود و نیز جانب دان ز روی امتحان

73. “Qatr” – tomchilamoq, yomg‘ir tomchisi, “qitr” – mis, “qutr” – qaytmoq, shuningdek, bir tomonga yuz qaratmoq, sinash yuzasidan.

جَزَع ترس و بیم باشد جَزَع یک پله ز چشم

¹ Kuyov qilmoq

² O‘tish.

³ XIV.10455: اسب نیاله سفید.

⁴ II; 10088.III.1380: اسب دم اسفید با یک گوش با خود طرف ران; VI.11518: اسب دم اسفید با یک گوش با خود طرف دان; V.5250: اسب دنباله سفید گوش با خود طرف ران

جَزَع از الوان بود رنگی برنگ زعفران

74. "Jaz" – qo'rqmoq va vahimadir, "jiz" – ko'zdan bir qatlam, "juz" – za'faronga o'xshash ranglardan bir rang, demak.

رَسُول یکجوشیدن است و رَسُول شیر خالص است
رَسُول جمعى از رسول أنبیا بیغمبران^۱

75. "Rasl" – bir qaynash, "risl" – tabiiy sut, "rusul" esa "ra-sul"ning ko'pligi – nabiyilar, payg'ambarlar.

یک عدد را عدّه دان و جمع او را عدّه گوی
(10455.XIV-147b)
جمع عدّه آمد از طریق امتحان

76. "Adda" – bir dona, bitta, degani, ko'pligini "idda" de, "udda", bu – "idda"ning ko'pligidir, sinash yo'ldan.

قَبْل باشد بیش و دیگر قَبْل طاقت را شمر
قَبُول جمع قبله یعنی قبله اسلامیان

77. "Qabl" – old degani, yana "qibl"ni toqat, deb hisobla, "qubul" esa "qibla"ning ko'pligi, ya'ni musulmonlarning qiblasidir.

(V-104b.5250)
قُدْح مصدر دان قِدْح النار یکقدح از علاج
قُدْح جمع است از قدهای می پیر مغان

78. "Qadh" – masdar²dir, "qidah" – dorilardan bir dori-malham, "quduh" – qadahning ko'pligi, may quyguvchining qadahlaridan.

سَم بود زهر و سَم کَنجَد و سَم سَوفار دان
رُوح راحت ریح بوی و رُوح مهتجه است جان

79. "Sam" – zahardir, "sim" – zar, ya'ni xazina, "summ"ni otning taqasi, deb bil, "ravh" – rohat, "riyh" – hid, "ruh" – jonning asosi, demak.

جَمع املاک است مَلک و مَلک مملوک از جهان
مُلک مَلک شام یا شیراز یا هندوستان

80. "Amlok"ning ko'pligi – "malik", "milk" – jahon mamluki (xizmatkori), "mulk" – Shom yo Sheroz va yo Hindiston podshohining yeri.

قَدْر مقدوری ز چیزی قَدْر و یک از هر طبخ
قُدْر جمع اقدر است که کوتاه گردن ان

^۱ XIV.10455: پادشاه و بنده گان

^۲ O'zak so'z.

81. “Qadr” – o‘lchalgan narsalardan biri, “qidr” – pishirilgan taomdan biri, “qudr” – “aqdar”ning ko‘pligidir, ma’nosi – kalta bo‘yinlilar.

*قَرْن یک قرن است^۱ شاخ قَرْن نزدیکی بحرب
قُرْن شاخ *نرگاو گسفنندان در جهان^۲

82. “Qarn” – bir asr va shox, “qirn” – jangda yaqinlashish, “qurn” – ho‘kiz va qo‘y (qo‘chqor)larning shoxidir.

(XIV-148a.10455)

دان رَبا را از تضاع و اسم سود است از رِبا

(V-105a.5250)

پس رُبی را تو ده های خاک کن شرح و بیان

83. “Rabo” – siqilmoq³, “ribo” – sudxo‘rlilik, “rubo”ni tuproq uyumi deb sharhu bayon qil!

خوان عَدَى ظلم و تعدی و عَدَى جمع عدد
دان عَدَى اسم قبیله در حدود کوفیان

84. “Adda” – zulm va zo‘ravonlik, “idda” – “adad”ning⁴ ko‘pligi, “Udd(iy)” – kufaliklardan bir qabila nomi.

شد رَباب ابر مطر، هست نوازاده رِباب
هست فی المعنی رُباب از گوسفندان کلان

85. “Rabob” – yomg‘irli bulut, “ribob” – yangi tug‘ilgandir⁵, “rubob” – qo‘yning yirik gavdali turi.

طَرَق آن آبی که اندر او بود جمع دو آب
طَرَق رس میش طُرق است راه طارق راهیان

86. “Taraq” – ikki suv qo‘shilgan katta suv, “tiraq” – qo‘y yungini yigirmoq, “turuq” yo‘l yurguvchilar uchun katta yo‘llar.

صَرَم بریدن بود صِرَم است جمعی از رجال
صَرَم هجران و جدایی باشد از تن باز جان

87. “Saram” – kesmoq, “siram” – rijolning⁶ ko‘pligi, “suram” – ayriliq va judolik tan, yana jondan bo‘lar.

فُرُق فصل است از دو چیزی فِرُق اسم هر یکی است
فُرُق اصل است از بنای خانهای خانه دان

¹ قَرْن سی سال است: XIV.10455

² آورز شاخ گاو گسفنندان قحان: III.11518; III.11518; آورز شاخ گاو گسفنند قحان; 1380.II:10088

³ Nafas qisishi – astma.

⁴ Sanoq, son.

⁵ Chaqaloq.

⁶ Erkak

88. "Faraq" – ikki narsadan iborat bo'lak, "fraq" – har bir guruh nomi, "furaq"ni asli bino xonalaridan bir xona bil!

(V-105b.5250)

شعر موی شعر معروفست یعنی نظم و بیت

(10455.XIV-148b)

شعر آن گلرخه او را موی باشد تا میان

89. "Sha'r" – sochdir, "she'r" – nazm va bayt bo'lib, barchaga ma'lum, sochi beligacha tushadigan gulyuzli "sho'r"dir.

ضَرّ زیان مال دادن ضَرّ بود اسم پنهان

ضَرّ بیماریکه دارد شخص زار و ناتوان

90. "Zarr" – molning ziyonini bermoq, "zirr" – yashirin ism, "zurr" esa bechorahol va notavon kishisi bor bemor.

عشر شین ساکن ده است عشر اشتر کو خورد

بعد ده روز آب عشر است ده یکی من کیف کان

91. "Ashara" – qishloqda yashovchining yetishmovchiligi, "ishr" – o'n kundan keyin suv ichadigan tuya, "ushr" – biron narsaning o'ndan bir hissasidir.

*قَصَّة حصه ز چیری^۱ و قَصَّة شرح واقعات

قَصَّة یکموی که خصلت باز جمع آورده آن^۲

92. "Qassa" – bir narsadan bir bo'lak, "qissa" – voqe'alar sharhidir, "qussa" – bir tola sochdir, unda xislatni qayta jam qilganlar.

وَرْد اسب سرخ باشد اسم گل هم ورد شد

ورد معروف است جمع اوراد وُرد است از روان^۴

93. "Vard" – qizil ot, gulning nomi ham "vard" bo'ldi, "vird" – "avrod"ning ko'pligi^۵, "vurd" – ravondandir.

اثر مصدر از اثر های حدیث مصطفی

(V-106a.5250)

آنچه بفرد شند اثر و اثر جای زخم دان^۶

94. "Asar" – Muṣṭafo hadisi xabari masdaridir, Birlikdagi narsa – "isar" va jarohatning izi – "usar".

¹ Go'zal.

² 10455.XIV:1380 .II: قَصَّة یکحصه ز بصیر; 10455.XIV:1380 .II: قَصَّة یکحصه ز بصیر.

³ 10088.III: bayt tushib qolgan.

⁴ 10088.III: bayt tushib qolgan.

⁵ Duo, zikrlar.

⁶ 10455.XIV; 11518.V: bayt tushib qolgan.

این چنین لفظ بدیعی را بدیعی نظم کرد
بود در روزگار از وی همی نام و نشان

95. Bu hayotda u o'zidan bir nom-u nishon bo'lsin deb, mana shu
yo'sinda badiiy so'zni Badiiy nazm ayladi.

(10455.XIV-149a)

هست در وادی عرفان تشنه ز آب معرفت
ساز سیرایش الهی ای آله انس و جان

96. Irfon vodiysida ma'firat suviga tashnalar bor,
Chanqog'ini qondir, Iloho, ey, insu jonning Ilohi!

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

“Oltin bitiglar – Golden Scripts” jurnali – Sharq adabiyoti va madaniyati, ijtimoiy-ma’naviy hayoti, tilshunoslik va aniq fanlar, dinshunoslik va ilohiyotshunoslikka oid ahamiyatli qo’lyozma manbalar, xalq og’zaki ijodi namunalariga bag’ishlangan ilmiy tadqiqotlar xulosalarini chop etishga mo’ljallangan.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo’lyozmalar yil davomida o’zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, turkiy tillarda topshirilishi mumkin. Agar muallif o’z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr etmoqchi bo’lsa, unda qo’lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etishi kerak.

Qo’lyozmalar MS Word (.doc) formatida (oltinbitiglar@gmail.com) elektron pochta-siga yuborilishi kerak. Iqtiboslar va izohlar bo’yicha MS Word menejerini qo’llash lozim.

Barcha qo’lyozmalar muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma’lumot bilan yuboriladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig’i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o’ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo’lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantirilishi lozim.

Maqola matni 3 000–5 000 so’zdan iborat bo’lishi kerak.

100–150 so’zdan iborat o’zbek va ingliz tillaridagi abstrakt (annotatsiya) va 5–10 so’zdan kam bo’lmagan kalit so’zlar (o’zbek va ingliz tillarida). Abstrakt maqolaning maqsadi, metodologiyasi va natijalarini qisqacha ifodalashi kerak.

Adabiyotlar ro’yxati 5 sahifadan oshmasligi lozim.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo’lishi mumkin) 1500 so’zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so’ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo’limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to’q bo’yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o’zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tillarda yozilgan bo’lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola sarlavhasidan keyin sahifaning o’ng chetida muallifning ism-familiyasi yozilib, oxiriga yulduzcha (*) ishorasi

qo'yiladi va sahifa pastida muallif haqida quyidagi qisqa ma'lumotlar beriladi: F.I.O., ilmiy daraja va unvon; ish joyi; e-pochta va ORCID ID (raqami).

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – *yotiq*, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satrboshidan, boshqa barcha qatorlari abzasdan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

6.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

7.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011. *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2011, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(a). *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011(b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011(a), 99]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Vohidov, Rahim va Husniddin Eshonqulov. 2006. *O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi*. Toshkent: Adabiyot jamg'armasi nashriyoti.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va Eshonqulov 2006, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Navoiy ijodida Ya'juj-Ma'juj obrazi." *Alisher Navoiy va XXI asr*, Shuhrat Sirojiddinov muharrirligida, 130 – 133. Toshkent: Mashhur-press.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 131]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL.
Foydalanilgan sana.

Adizova, Iqboloy. 2020. *Thinker poetess of the East*. Germany:
Lambert Academic Publishing. <https://www.lap-publishing.com/>. 12.07.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Adizova 2020, 11]

Ikki muallif tomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar:
Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek
matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti.
<http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 1987, 19-hujjat]

7.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni:
maqola sahifalari.

Alimuhamedov, Rixsitilla. 2018. "Qadimgi turk-moniy adabiyoti."
Oltin bitiglar 1: 65 – 76.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Alimuhamedov 2018, 70]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Ismoilov, Ilyos. 2020. "Saddi Iskandariy" dostonidagi adabiy ta'sir va o'ziga xoslik masalasi xususida." *O'zbekistonda xorijiy tillar* 3: 229 – 235. doi: 10.36078/1596780050.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Ismoilov 2020, 231]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi.

Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Sobirov, Ergash va Akmal Kenjayev. 2010. "Milliy qadriyat va globallashuv". *New York Times*, 27.02. <http://www.nytimes.com/28/us/28health.html>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sobirov va Kenjayev 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

IZOHLAR

Ushbu son “Oltin bitiglar” tahririyatida sahifalandi.
Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi 103-uy.
e-mail: goldenscripts@gmail.com
Tel.: +99894 697-97-04
Bosishga 30. 03. 2022-yilda ruxsat etildi
Qog'oz bichimi 70x100 1/16/.
nashriyot bosma tabog'i: 8

Jurnal 2017-yil 26 oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot agentligi tomonidan № 0940 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga kiritilgan.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

“Mashhur-Press” bosmaxonasida chop etildi.
Buyurtma №0440 Adadi 300 dona.
Bosmaxona manzili:100129 Toshkent, Markaz 15, 1-uy. Tel.: +99890 900 75 77,
+99894 659 94 62